

125 éve történt

Puskás Tivadar, egyesületünk és többünk iskolájának névadója, 1890-ben miután tudomásul kellett vennie, hogy a Vaskapu szikláinak felrobbantásához nem az ő módszerét alkalmazták, családját a Graz melletti kastélyban hagyva a budapesti Hungaria szállóba egyik szobájába költözött. Pénz nélküli magányában összefutott gróf Keglevich Istvánnal az állami színházakat intendánsával. Elmesélte neki, hogy az általa igazgatott budapesti telefonközpont felhasználásával hogyan lehetne az újságok hírei mellett a színházak előadásait is elvinni az előfizetők lakásába. Puskás agitatív előadó, a gróf úr pedig minden újdonságra nyitott személyiség volt, ezért „úri becsületszóra” megelőlegezte a várható költségeket. Puskás felkereste Lukács Béla kereskedelmi miniszter úr Ő excellenciáját, aki szóbeli kísérleti engedélyt adott, az 1892. július 14-én benyújtott, „**Telefon - újság szervezése és berendezése**” találmány megvalósítására és „a legnagyobb örömmel kedvező koncessziót” ígért. Az ígéret birtokában, a pénzzel zsebében Puskás a megkezdte a világszenzáció megvalósítását. Újságírók és „kimondók” toborzásába kezdett, valamint helységet keresett a szerkesztőségnek. Vélhetően egy átmúltatott éjszaka után, hazafelé menet a Magyar utca 6-ban kivett egy több helységből álló bérleményt szerkesztőség és stúdió céljára. A Magyar utca a régi pesti városfal Kecskeméti- és Hatvani-kapuját kötötte össze, távol a Fürdő utcai telefonközponttól. Szerkesztőségi helyszínnek még elment, de a stúdió műsorát el kellett vezetni oda. Puskás ekkor vont be a munkálatokba műszaki helyettesét, Szmazsenka Nándort, a postai hálózatok guruját. A mérnökúr a hálózat építése során rájön, hogy célszerű kihagyni a telefonközpontot. Inkább egy-egy „speciális” transzformátorral utcánként, házanként, lakásonként szétválasztott **önálló, csillaghálózatot** kell kialakítani közepében a stúdióval. Így ez már nem a „telefon-újság”, ez már a **Telefonhírmondó, a világ első műsorszóró berendezése** lett. Az új architektúrához szükséges pénzt gróf Keglevich, a várható magas hasznot megcsillantva főúri barátaitól szerezte meg.

(Nikola Tesla életrajzában olvashatjuk, hogy 1892 nyarán, rajongásig szeretett édesanyja temetése után kénytelen volt néhány hónapot a pomázi rokonoknál, rehabilitációs céllal eltölteni. Valószínű, hogy Budapesten többször is meglátogatta Puskás Tivadart, párizsi munkatársát, amerikai útjának egyengetőjét és ha már itt volt biztosan adott néhány tanácsot a telefonhírmondóhoz szükséges transzformátorok elkészítéséhez is.)

A „Telefonhírmondó” elkészül. Ismét **csak** Puskás Tivadar neve szerepelt a 18 országba benyújtott **titkos** találmányon, melyet Budapesten 1893. február 4-én szerényen: „**Javítás a telefon - újság szervezésén és berendezésén**” néven jegyezték be. Nyilvános megszólalásának média történeti pillanata pedig, **1893. február 15-én reggel 9 órakor** következett be.

Az attrakció sikerült, a szenzáció a vártnál is nagyobb volt. Puskás az újságok címlapjára került és végre újra lubickolhatott a dicsőségben, majd váratlan tragédia rázta meg a publikumot: az új nemzeti hőst **1893. március 16-án** reggel ½ 9-kor, Hungária szállóbéli szobájában halva találták.... és itt én is, - mint mindenki eddig - meg is állhatnék?

A halál oka szívelégtelenség, állt Puskás orvosi diagnózisában, majd 52 óra múlva boncolás nélkül eltemették. A díszes szertartáson a kormányt nem képviselte senki és felesége, valamint gyermekei sem vettek részt, annak ellenére, hogy Budapesten tartózkodtak. Mi történhetett február 15-e óta?

Puskás, egy március 2-i levélben kérte Lukács Béla nagyméltóságú miniszter úrtól a beígért koncessziót. A szóbeli válasz valószínű megegyezett a Puskás halála után megjelent

írásbelivel. „Az engedély, egy budapesti kísérleti berendezésre szólt. Ez semmiféle kötelezettséget nem jelentett a véglegessel kapcsolatban! Ilyen hálózat még sehol sincs a világon. A kísérletek bizonyították működőképességét. Most már jöhet a végleges engedély! Mivel a „Telefon – újság” elektromos, a törvények **Kormányhatósági engedélyezést** írnak elő. Találkozókra kellett hívnom a Kereskedelmi Minisztériumon kívül, a miniszterelnökség, a belügy, az igazságügy, a pénzügy, a honvédelem és a hadügyminisztériumnak, valamint a Magyar Királyi Posta meghatározott rangú képviselőit. Hosszú egyeztetés után, ahol figyelembe kellett venni büntetőjogi, rendőri, becsületbeli, titoktartási, honvédelmi, katasztrófavédelmi szempontokat is született meg az engedélyi okirat.” (lásd: *Keretes írás.*) Puskás mindezt szóban megkapva azonnal megértette, hogy itthon még az adósságát sem tudja kifizetni. Gyorsan menekülnie kell, mégpedig minél messzebbre, tehát Amerikába! Összepakolta az összes fontos cuccát és csöndben megpróbált eltűnni. Szerencsétlenségére. jött március 15-e, díszünnepséggel a Nemzetiben. Ha az Intendáns meghívását a média új sztárja nem fogadja el, gyanús lett volna.

Van egy legenda, a család PR. menedzsere, özv. Puskás Albertné (a lányok házi angoltanárnője) szájából Tivink utolsó estéjéről, egy közismert névvel... Itt ezt én átugranám és arra próbálnék válaszolni, hogy miért nem terjedt el a telefonhírmondó?

Nem volt rá igény. A tömegek folyamatosan robotoltak a megélhetésükért. Az első ismert tüntetést, a napi 8 órai munkáért csak 1886. május 1-jén tartották Chicagóban. A keskeny középosztály férfi tagjai a kávéházakba jártak társadalmi életet élni, újságot olvasni. A színház célja is leginkább magamutogatás volt. A lányok arra készülnek, hogy férjhez menjenek. Az asszonyok folyamatosan szültek és gyereket neveltek, elvégezték a házimunkát, esetleg néhol irányították a cselédet. Ha volt egy kis szabadidejük, akkor könyvet olvastak, kézimunkáztak. Nem szántak időt és pénzt az újságra, a kevésbé fontos hírekre.

A nagy változást, a **Nagy Háború** hozta meg.

A férfiak tömegesen, értelmetlen hősi halált haltak a frontokon. Szerepüket a hölgyeknek, a családanyáknak kellett átvenni. Gyorsan szélesedett a középosztály. Megjelent a pénzarisztokrácia. Hirtelen nagy lett az információéhség. Lényegessé vált frissessége és tömeges hozzáférésenek egyszerű, olcsó módja. A XIX. század utolsó éveiben Popov és Marconi egymástól függetlenül feltalálták a rádiót. A háborús sebek eltüntetése közben, 1922-re Európában elsőként Nagy-Britannia érte el azt a gazdasági szintet, hogy a valós tömegigények kielégítése céljából a BBC megindíthatta a rádióműsorszórást. Ezt mérföldkőnek tekintve, a mi **Puskás Tivadarunk 30 évvel előzte meg korát** Telefonhírmondójával.

Budapest, 2018. február 15.

dHLF

Puskás **nem** kapja meg a kizárólagos jogot. Köteles üzletvezetőt alkalmazni aki a teljes üzletért felelős. A beolvasandó híreket előre le kell írni, és annak minden oldalát alá kell írni az üzletvezetőnek és a kimondónak is. (**Improvizálni tilos!**) Majd ezen oldalak minden példányát **naponta háromszor** át kell vinni az ügyészségre és a rendőrfőkapitányhoz. Akár mindkét fél „napi biztost” rendelhet ki. Az előfizetési díjat a mindenkorai kereskedelmi miniszter határozza meg, és azt bármikor módosíthatja. A cég tiszta jövedelme nem lehet nagyobb 7%-nál. Az engedély pedig 50 év helyett, csak 1917. augusztus 31-ig, a Budapesti Állami Távbeszélő-hálózat Bérleti Vállalat Rt. engedélyéig szól.